

Λέμε πως αυτό που ζούμε τα δύο τελευταία χρόνια αποτελεί ένα καθεστώς έκτακτης ανάγκης με τα όλα του, και πέρα από τα υγειονομικά προσχήματα, αναγνωρίζουμε σε αυτό, τον τρόπο που τα αφεντικά διαχειρίζονται την καπιταλιστική κρίση. Δεν είναι η πρώτη φορά που γίνεται αναφορά στο καθεστώς εξαίρεσης – έκτακτης ανάγκης τα τελευταία χρόνια. Πρόκειται περί κάποιας σχετικοποίησης; Σίγουρα όχι. Μάλλον πρόκειται για το πώς επιμέρους μορφές της καπιταλιστικής διαχείρισης της εργατικής τάξης, πλέον περνάνε σε μια νέα φάση γενίκευσης και ανάπτυξης. Ενδεικτικές επ’ αυτού αποτελούν οι συνθήκες που βιώνουν οι μετανάστες και οι Ρομά στη Δύση (και όχι μόνο), σε σχέση με την ένταξή τους σε ένα καθεστώς υποδικαίου, που συνιστά τη θεσμική και ιδεολογική τους υποτίμηση, και άρα την τοποθέτησή τους στον ταξικό πάτο. Αυτή η διαχείριση δεν αποτελεί απλά μια μεθοδολογία διαίρεσης, αλλά την ίδια στιγμή επεκτείνει αυτό το μοντέλο σε ευρύτερα τμήματα της εργατικής τάξης σπρώχνοντάς τα χαμηλότερα. Κι αυτό, με τη σειρά του, δεν συνιστά μια «εξίσωση προς τα κάτω», αλλά την εκ νέου βαθύτερη υποτίμηση των υπό εξαίρεση πληθυσμών όταν η πρότερη διαχείρισή τους γίνεται ο κανόνας.

Με βάση αυτό το πρίσμα, έχει νόημα να δούμε και την πρόσφατη δολοφονία του Νίκου Σαμπάνη από τους μπάτσους στο Πέραμα, βλέποντας στο φόντο τον τρόπο που το κράτος διαχειρίστηκε πανελλαδικά τις κοινότητες των Ρομά κατά την υγειονομική έκτακτη ανάγκη. Παράλληλα θα αναφερθούμε ενδεικτικά σε μερικά γεγονότα της τελευταίας δεκαετίας, που δείχνουν πως η δολοφονία του Σαμπάνη είναι κάθε άλλο παρά μεμονωμένο περιστατικό.

Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ Ν. ΣΑΜΠΑΝΗ ΣΤΟ ΠΕΡΑΜΑ...

Τα γεγονότα είναι πλέον γνωστά. Το βράδυ της 22 Οκτώβρη μπάτσοι της «διας» ξεκινάνε να καταδιώκουν ένα αυτοκίνητο στο Αιγάλεω, αφού έχουν δει ότι οι επιβάτες του είναι 3 νεαροί Ρομά, που δεν σταματάνε σε σήμα για έλεγχο. Καθώς το αυτοκίνητο

ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΡΟΜΑ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΑΚΤΗ ΑΝΑΓΚΗ

(ΣΤΟ ΦΟΝΤΟ ΤΗΣ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑΣ ΤΟΥ Ν. ΣΑΜΠΑΝΗ)

απομακρύνεται από την περιοχή, οι μπάτσοι έχουν ρητή εντολή από τους ανωτέρους τους να σταματήσουν την καταδίωξη. Αυτοί αντίθετα, προς επιβεβαίωση της τσογλανιάς για την οποία φημίζονται και θέτοντας σε κίνδυνο περαστικούς, συνεχίζουν την καταδίωξη μέχρι το Πέραμα. Εκεί, αφού το αυτοκίνητο εγκλωβίζεται ανάμεσα σε διερχόμενα οχήματα, ο μπάτσοι κατεβαίνουν από τις μηχανές και γαζώνουν το αμάξι με 38 σφαίρες. Το αποτέλεσμα είναι ο θάνατος του 18χρονου Νίκου Σαμπάνη, ο τραυματισμός ενός ακόμα επιβάτη, ενώ ο 14χρονος οδηγός του αμαξιού καταφέρνει να διαφύγει.

Από την πρώτη στιγμή, οι μπάτσοι προσπαθούν να ανασκευάσουν τα γεγονότα λέγοντας ότι διεμβολίστηκαν οι μηχανές τους, ότι έχουν τραυματιστεί, ότι ο Ν. Σαμπάνης οδηγούσε το αυτοκίνητο ή ότι η ταυτότητα των θυμάτων τους έγινε γνωστή μετά τη λήξη τα καταδίωξης. Παρόλα αυτά, φάνηκε γρήγορα ότι δεν κινδύνευσαν ούτε στιγμή, ο δολοφονημένος ήταν ο συνοδηγός, ενώ ήξεραν από την αρχή ότι αυτοί που καταδιώκουν ήταν Ρομά, πιστοποιώντας ότι δεν έχουμε να κάνουμε απλά με μια δολοφονική πρακτική «υπερβάλλοντα επαγγελματικού ζήλου», αλλά μια με μια ξεκάθαρη ρατσιστική δολοφονία.

...ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΑ ΑΚΟΜΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Είπαμε και πριν ότι δεν έχουμε να κάνουμε με ένα (ακόμα) «μεμονωμένο περιστατικό», αλλά με μια δολοφονία που αναπαράγει το μοτίβο της έκφρασης του θεσμικού και κοινωνικού αντιτσιγγανισμού στην Ελλάδα. Μπορούμε να θυμηθούμε αρκετά τέτοια περιστατικά από την περασμένη δεκαετία. Πίσω στο 2013, μπάτσοι κάνουν μια ακόμα έφοδο σε συνοικισμό Ρομά στα Φάρσαλα ψάχνοντας όπλα και ναρκωτικά. Ενώ δεν βρίσκουν τίποτα, το ρατσιστικά προσανατολισμένο μάτι των μπάτσων πέφτει πάνω σε ένα κοριτσάκι μιας οικογένειας που ήταν λευκότερο από τους γονείς του. Τις επόμενες μέρες, και μετά από εξέταση dna που δεν δείχνει βιολογική συγγένεια, το πρώτο θέμα της επικαιρότητας αποτελεί η «απαγωγή της μικρής Μαρίας» από το ζευγάρι των Ρομά. Οι φάτσες τους βγαίνουν στη δημοσιότητα και ένα σωρό σενάρια για αρπαγές παιδιών και εμπόριο οργάνων ανασύρουν τα πιο παλιά αντιτσιγγανικά αντανάκλαστικά. Αργότερα, θα αποδειχτεί ότι η γυναίκα που γέννησε τη μικρή, η οποία ζούσε σε συνοικισμό Ρομά στη Βουλγαρία, είχε δώσει η ίδια το παιδί να το προσέχει η οικογένεια στα Φάρσαλα, καθώς η ίδια αδυνατούσε¹. Παρόλα αυτά, το ελληνικό κράτος πήρε το παιδί από τους γονείς με τους οποίους μεγάλωνε, και δόθηκε στο «χαμόγελο του παιδιού».

Το καλοκαίρι του 2017, κατά τη διάρκεια σχολικής γιορτής σε σχολείο του Μενιδίου, ο 11χρονος μαθητής Μάριος Σουλούκος θα πέσει νεκρός από αδέσποτη σφαίρα. Το συμβάν αμέσως αποδίδεται στους Ρομά της περιοχής, και για τις επόμενες μέρες εκατοντάδες άτομα πραγματοποιούν πορείες – πογκρόμ στις γειτονίες των Ρομά με ρατσιστικά συνθήματα, ενώ κάποια

σπίτια θα δεχτούν επίθεση με πέτρες και μολότοφ².

Ένα χρόνο αργότερα, ένας μπυλαμώδης κρεσπώλης από την Άμφισσα, ώρες μετά από τον τσακωμό του με δύο Ρομά, καταφτάνει στον κοντινό καταυλισμό της περιοχής και αρχίζει να πυροβολεί κόσμο στα τυφλά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον θάνατο της 13χρονης Ρομνί Γιαννούλας Καραχάλιου και τον τραυματισμό ενός ακόμα ατόμου. Λίγες μέρες μετά, εμφανίζεται στο τοπικό τμήμα για να παραδοθεί, έπειτα από υποδείξεις του δικηγόρου του Π. Μαντούβαλου, και ένας πλήθος ντόπιων ρατσιστών νοικοκυραίων μαζεύεται για να τον υποστηρίξει φωνάζοντας «μπράβο λεβέντη μου» και «είμαστε μαζί σου»³.

ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΡΟΜΑ ΕΝ ΜΕΣΩ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

Δεν έχουμε να κάνουμε με κάποιες εξαιρετικές περιπτώσεις αλλά με μερικές, μόνο, στιγμές από αυτές που αναδύθηκαν στον αφρό της «επικαιρότητας», μέσα σε μια κατά τ’ άλλα καθημερινή συνθήκη που περιλαμβάνει εφόδους σε καταυλισμούς και διαρκείς ελέγχους, σπρώξιμο στις πιο υποτιμημένες δουλειές και την μαύρη οικονομία, αποκλεισμό από την πρόνοια ή επιβολή της ως μηχανισμό

1. Dw.com, «Ξανθιά, γαλανομάτα, θύμα απαγωγής», 28/10/2013.
2. Μάνος Τσαλδάρης, ρατσιστικό πογκρόμ στις Αχαρνές, Εφημερίδα των συντακτών, 12/6/2017.
3. Άννα Νίνν, Αυτοί που χειροκροτούν τον Δολοφόνο Ενός Παιδιού, Ζουν Ανάμεσά μας, Vice.com, 14/6/2018.

Επεισόδια στην Νέα Σμύρνη Λάρισας, ενόψει της μεταφοράς θετικών κρουσμάτων από τον οικισμό, Μαΐος 2020.

Γλέντι ρομά στην Θεσσαλονίκη, Αύγουστος 2020.

ελέγχου. Το περιοδικό Barricada σημειώνει 11 χρόνια πριν, με αφορμή τους διωγμούς και τις απελάσεις Ρομά από το ευρωπαϊκό έδαφος: «Οι Ρομά βρίσκονται άθελά τους σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι: στο σημείο όπου ο διαρκής πόλεμος ενάντια στους μετανάστες συναντά τον πόλεμο ενάντια στη φτώχεια. Οι αναπαραστάσεις που τους συνοδεύουν φέρνουν στο μυαλό άλλοτε τους μουσουλμάνους, άλλοτε τους μετανάστες γενικά και άλλοτε τους άστεγους ή τους εξαθλιωμένους ανέργους. Στη φιγούρα του τσιγγάνου, μύθοι και στερεότυπα που έρχονται από τα βάθη των αιώνων βρίσκουν τη σχέση τους με το μεταμοντέρνο φασισμό. Για τους Ρομά, ο τωρινός διωγμός είναι ένα ακόμα κεφάλαιο στο βιβλίο της αιματοβαμμένης ιστορίας τους. Για την Ευρώπη όμως είναι μία ακόμα απόδειξη - πλάι σε στρατόπεδα συγκέντρωσης και τείχη για τους μετανάστες - του οριστικού τέλους του μύθου της ανεκτικότητας»⁴.

Τα δύο τελευταία χρόνια είδαμε το πώς μορφές διαχείρισης των «κατ' εξαίρεση» πληθυσμών γενικεύονται σε μεγαλύτερα τμήματα του κοινωνικού σώματος, την

ίδια στιγμή που οι πληθυσμοί αυτοί υπάγονται σε ακόμη αυστηρότερο έλεγχο. Δηλαδή, την ώρα που εμείς έπρεπε να στείλουμε μήνυμα στον εοδύ ότι πάμε στο super market, να έχουμε χαρτί από το αφεντικό μας για να πιστοποιεί ότι υπάρχει λόγος να είμαστε εκτός σπιτιού μετά τις 9, και πλέον ένα άλλο χαρτί από το φαρμακείο για να μπορούμε να πάμε στη δουλειά ή να πιούμε καφέ, την ίδια στιγμή τα «ανοικτού τύπου» κέντρα κράτησης μεταναστών γίνανε κλειστά για «λόγους υγείας», τα μειονοτικά χωριά της Ξάνθης τέθηκαν υπό καθεστώς αυστηρού λοκντάου⁵, ενώ οι ψυχικά ασθενείς που νοσηλεύονταν σε ψυχιατρεία ή διέμεναν σε δομές στην κοινότητα τους απαγορευόταν για μήνες να εξέλθουν αυτών.

Στις 9 Απρίλη 2020 ο συνοικισμός Ρομά στη Νέα Σμύρνη της Λάρισας θα τεθεί υπό αυστηρή каранτίνα μετά τον εντοπισμό 13 κρουσμάτων κορονοϊού. Η ανακοίνωση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας θα ορίσει τα συγκεκριμένα χωροταξικά όρια μέσα στα οποία οι κάτοικοι μπορούν κινηθούν για τις «επόμενες δύο κρίσιμες βδομάδες», καθώς και την κινητοποίηση όλου του κρατικού μηχανισμού που περιλαμβάνει από τη δημοτική αρχή Λάρισας για τυχόν τροφοδοσίες και παροχή ειδών πρώτης ανάγκης, μέχρι τους μπάτσους και την πυροσβεστική για την εξασφάλιση ότι οι όροι των απαγορεύσεων θα τηρηθούν⁶. Λίγες μέρες μετά, η Γ.Γ.Π. θα επιβάλλει απαγόρευση κυκλοφορίας από τις 22:00 ως τις 06:00, απαγόρευση συνάθροισης άνω των 10 ατόμων, υποχρεωτική χρήση μάσκας σε όλους, ενώ «οι πλανόδιοι μικροπωλητές και οι εργαζόμενοι σε λαϊκές

θα μπορούν να βγαίνουν από την περιοχή της Νέας Σμύρνης για εργασία εφόσον έχουν δύο (2) διαδοχικά αρνητικά τέστ, τα οποία θα επαναλαμβάνονται κάθε πέντε (5) ημέρες... και αρμόδια αρχή για τη διασφάλιση της εφαρμογής, τη διαπίστωση των παραβάσεων και την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων (θα) είναι η Ελληνική Αστυνομία και η Δημοτική Αστυνομία»⁷. Θυμίζουμε, εδώ, ότι όλα αυτά τα μέτρα εφαρμόστηκαν στον γενικό πληθυσμό περίπου μισό χρόνο αργότερα.

Τα μέτρα που επιβλήθηκαν στις κοινότητες των Ρομά ήταν σαφώς κατ' επίφαση υγειονομικά και στόχευαν στην υλική και ιδεολογική υποτίμηση του τρόπου αναπαραγωγής τους. Τον ίδιο Απρίλη του 2020 έγραφε η Καθημερινή: «Την εντατικοποίηση και επιτήρηση των προληπτικών μέτρων στους καταυλισμούς Ρομά ζητεί από τους δημάρχους που έχουν εντός της χωρικής τους αρμοδιότητας ο περιφερειάρχης Αττικής Γιώργος Πατούλης. Κατά τη διάρκεια σύσκεψης με αντικείμενο τον συντονισμό δράσεων για την καλύτερη υποστήριξη των πολιτών εν μέσω της πανδημίας και στην οποία συμμετείχαν οι χωρικοί και θεματικοί αντιπεριφερειάρχες, ο κ. Πατούλης έστειλε επιστολή προς τους δημάρχους της Αττικής, ζητώντας τους σε περίπτωση που υπάρχουν καταυλισμοί εντός της χωρικής τους αρμοδιότητας να ενημερώσουν για τις ενέργειες στις οποίες έχουν προβεί με στόχο την καλύτερη προστασία του πληθυσμού»⁸. Είναι αξιοσημείωτο το πόσο εύκολα πραγματοποιείται η μετατόπιση από τους υγειονομικούς λόγους στην κοινωνική συμπεριφορά. Αν στη Λάρισα η ύπαρξη κρουσμάτων αποτέλεσε υγειονομικό πρόσχημα για την εφαρμογή ακραίων μέτρων, η κήρυξη συναγερμού για κάθε καταυλισμό εντός της περιφέρειας Αττικής υποδεικνύει ένα πληθυσμό και τις συνθήκες του ως επικίνδυνα, ακόμα κι αν προφασίζεται την προστασία της ευαλωτότητας του. Ακόμη χειρότερα, όταν αυτό που αποδίδεται ως «ιδιαίτερος τρόπος ζωής» των Ρομά στον οποίο ασκείται παρέμβαση, δεν είναι παρά το προϊόν μιας συστηματικής θεσμικής βίας και αποκλεισμού. Η γκάμα της παραπάνω λειτουργίας περιλάμβανε από την επίσκεψη Τσιόδρα - Χαρδαλιά στην Ν. Σμύρνη Λάρισας, όπου με πατερναλιστικό ύφος εξηγούσαν στην κοινότητα πως έπρεπε να «μείνει σπίτι» ενώ στο βάθος περίμεναν οι κλούβες των ματ για την ενίσχυση αυτής της πειθούς, μέχρι τα συνεχή δημοσιεύματα για τα γλέντια και άλλες «ανθυγιεινές» δραστηριότητες που έκαναν οι Ρομά ανά τη χώρα, δείχνοντας να μη συμμερίζονται την υγειονομική έκτακτη ανάγκη.

Η «ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΒΟΜΒΑ» ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Οι δήμοι του Ασπροπύργου, της Ελευσίνας και της Μάνδρας έχουν το χαρακτηριστικό ότι αποτελούν το πεδίο που συγκεντρώνεται η μισή βαριά και μεσαία βιομηχανία της χώρας, το σημείο επένδυσης ζωτικών καπιταλιστικών κλάδων όπως τα logistics, και την ίδια στιγμή αποτελούν τον τόπο που μένει και εργάζεται το πιο υποτιμημένο και περιθωριοποιημένο κομμάτι της εργατικής τάξης⁹. Στη Νέα Ζωή Ασπροπύργου υπάρχει και ο συνοικισμός Ρομά του οποίου ο πληθυσμός «ξεπερνά τα 2.500 άτομα. Στην πλειονότητά τους είναι Έλληνες και Αλβανοί, ενώ υπάρχουν και ορισμένοι παλιννοστούντες, όπως και οικονομικοί μετανάστες. Ο λόγος που σχημάτισαν εκεί την παραγκούπολή τους οι Ρομά είναι γιατί δίπλα βρίσκεται η χωματερή των Άνω Λιοσίων. Κάθε μέρα οι Ρομά πηγαίνουν σε αυτήν και με

Η ανακοίνωση του lockdown στην Δυτική Αττική τον Δεκέμβριο 2020 έθεσε πρώτους τους οικισμούς Ρομά της περιοχής σε ένα βαθύτερο καθεστώς εξαίρεσης, προεικονίζοντας τα μέτρα που αργότερα εφαρμόστηκαν στον γενικό πληθυσμό.

4. Barricada antifa, τεύχος 10, Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 2010.
5. Το άλλο μισό της μάσκας, Traverso antifa, τεύχος 2, Ιούνιος 2020.
6. Σε каранτίνα ο οικισμός Ρομά της συνοικίας Νέας Σμύρνης Λάρισας, Καθημερινή, 9/4/2020.
7. Σε каранτίνα ο οικισμός Ρομά στη Νέα Σμύρνη Λάρισας, freesunday.gr, 15/5/2020.
8. Επιτήρηση των μέτρων στους καταυλισμούς Ρομά, Καθημερινή, 17/4/2020.
9. Βλ. Γκέτο και logistics στη Δυτική Αττική, Traverso antifa, τεύχος 4, Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2021.

ρίσκο τη ζωή τους ξεδιαλέγουν και μαζεύουν ανακυκλώσιμα υλικά, όπως κουτάκια από αναψυκτικά, για να τα πουλήσουν στη συνέχεια στις εταιρείες ανακύκλωσης που εδρεύουν στην περιοχή. Οι εταιρείες ζυγίζουν τα αντικείμενα που παραλαμβάνουν και ανάλογα με το βάρος πληρώνουν τα αντίστοιχα χρήματα. Η ίδια διαδικασία γίνεται με σίδερα και άλλα υλικά¹⁰.

Τον Δεκέμβριο του 2020, εν μέσω γενικής απαγόρευσης κυκλοφορίας από τις 9 το βράδυ και περιορισμούς στο λιανικό εμπόριο και την εστίαση, οι παραπάνω περιοχές τέθηκαν υπό ακόμα αυστηρότερη επιτήρηση. Συγκεκριμένα, επιβλήθηκε απαγόρευση κυκλοφορίας από τις 6 το απόγευμα μέχρι το πρωί της επόμενης μέρας, κλείσιμο όλων των εμπορικών καταστημάτων και των εκκλησιών, μοριακός έλεγχος των εργαζομένων σε οίκους ευγηρίας ανά 5 μέρες, μέτρα που συνοδεύτηκαν από μαζικά τεστ και μια τεράστια παρουσία της αστυνομίας στους δρόμους με συνεχείς ελέγχους πεζών και οχημάτων. Και βέβαια, όπως μάθαμε, πέρα των «υγειονομικών λόγων», υπήρχε και «μια υπερμετάδοση σε αυτές τις περιοχές, όπου υπάρχουν και ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά»¹¹.

Η υγειονομική προσημαστικότητα, όμως, καταντά ακόμα περισσότερο χυδαία όταν ο ίδιος μηχανισμός που επέβαλλε το «μένουμε σπίτι» στις περιοχές αυτές, λίγους μήνες νωρίτερα είχε κατεδαφίσει 100 παραπήγματα στον καταυλισμό Ρομά της Νέας Ζωής, αφήνοντας εκατοντάδες ανθρώπους να ζουν μέσα στα χαλάσματα. Και την ίδια στιγμή, όπως είναι προφανές, η απαγόρευση κυκλοφορίας και η απαίτηση «άδειας κατ' εξαίρεση μετακίνησης με βεβαίωση εργοδότη», ουσιαστικά απέκλεισε όλο αυτόν τον κόσμο από κάθε δυνατότητα να εξασφαλίσει ένα μεροκάματο με τον τρόπο που το έκανε πριν.

Το ίδιο μοτίβο διαχείρισης των κοινοτήτων Ρομά συνεχίζεται για όλο το επόμενο διάστημα. Ενδεικτικά, τον Απρίλη του 2021, ο συνοικισμός του Νομισματοκοπείου στο Χαλάνδρι θα τεθεί σε καραντίνα λόγω «εύρεσης κρουσμάτων». Αυτό συνεπάγεται ότι οι κάτοικοι για αρκετές μέρες απαγορευόταν να βγουν εκτός του οικισμού, να συναθροίζονται εντός του, ενώ ο ΕΟΔΥ θα υποχρέωνε όλους τους κατοίκους σε rapid test την 3η και την 6η μέρα επιβολής των περιοριστικών μέτρων¹².

ΡΟΜΑ ΚΑΙ ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΣ

Γνωρίζουμε καλά ότι ο «εμβολιασμός των Ρομά» αποτελεί ένα ζήτημα που πάει πολύ πίσω από την συνθήκη covid 19. Έχει αποτελέσει το σημείο σύγκλισης του θεσμικού αποκλεισμού και του μικροαστικού ρατσισμού. Ο μη εμβολιασμός των παιδιών Ρομά, όπως και των μεταναστών σε αντίστοιχες περιπτώσεις, έχει υπάρξει παραδοσιακό επιχείρημα για ρατσιστές γονείς που δεν θέλανε τα τσιγγανόπουλα να πάνε στο ίδιο σχολείο με τα παιδιά τους και παράλληλα επαρκής θεσμική δικαιολογία από τις διοικήσεις για τη μη εγγραφή τους. Την ίδια στιγμή ο εμβολιασμός αποτέλεσε την αρχή και το τέλος της όποιας προνοιακής πολιτικής για την «πρόσβαση των μειονοτήτων στην υγεία». Και στην covid περίοδο, αλλά και νωρίτερα, το κράτος σε κάθε του θεσμική απόληξη (δημοτικές αρχές, μκο), αρκούσε να οργανώσει μια εμβολιαστική καμπάνια σε κάποιο καταυλισμό για να διαφημίζει μετά ότι και οι Ρομά έχουν ισότιμη πρόσβαση στην υγεία, την ίδια στιγμή που αποκλείονται από αυτή συστηματικά.

Όπως γράφαμε και λίγους μήνες νωρίτερα, «ο εμβολιασμός των Ρομ ήταν μια άσκηση πειθάρχησης, μια ακόμα άσκηση διά της βίας υπαγωγής των Ρομ στον κρατικό έλεγχο, την ίδια στιγμή που βρίσκονται σε συνθήκες

Και προ-covid και επί covid, η υγειονομική παρέκκλιση των ρομά αποτελεί μια σταθερά στην πειθάρχηση τους.

Επεισόδια για την δολοφονία του Χ. Καραχάλιου στην Μεσσήνη, Οκτώβρης 2020.

δομικού αποκλεισμού και συστημικού ρατσισμού. Ο εμβολιασμός και η χορήγηση βιβλιαρίων στα παιδιά Ρομ ήταν μια συστηματική διαδικασία χαρτογράφησης και καταγραφής τους στο πλαίσιο μιας στρατηγικής συντήρησης της ημιπαρνομίας και της ημινομιμότητάς τους. Ο υποχρεωτικός εμβολιασμός τους, όπως και η «αναγκαστική δειγματοληψία» στα πλαίσια της καραντίνας των Ρομά στη Λάρισα την άνοιξη του 2020, ήταν άλλη μια υπενθύμιση ότι οι Ρομ υπάγονται στην εξουσία του ελληνικού κράτους και με μπάτσους και με μπάτσους»¹³.

Αν κάτι αναδεικνύεται εμφαντικά από τον τρόπο που αντιμετωπίζονται οι Ρομά πριν και εντός της συνθήκης covid 19, αυτό είναι ότι το κράτος καθόλου δεν νοιάζεται γενικά για την υγεία μας, αλλά για να επανορίσει το τι θα πρέπει να θεωρούμε υγιές για τους εαυτούς μας, και να αναδιαμορφώσει τις σχέσεις μας και την κοινωνική μας αναπαραγωγή με βάση αυτό το νέο υγειονομικό status. Και την ίδια στιγμή να στιγματίσει και να λοιδορήσει οποιοδήποτε τρόπο ζωής απέχει από τα νέα standards, βαθαίνοντας την υποτίμηση και τους διαχωρισμούς. Στην περίπτωση των Ρομά αυτό γίνεται ακόμα πιο εμφανές, όταν οι ίδιοι μηχανισμοί που ευαγγελίζονται την «κοινωνική ένταξη», παράγουν τους νέους όρους του διαχωρισμού.

ΚΑΙ ΜΙΑ ΥΠΕΝΘΥΜΙΣΗ

Τον Οκτώβριο του 2020, ο 18χρονος Ρομά Χρήστος Καραχάλιος, θα δολοφονηθεί πισώπλατα και εν ψυχρώ, από κάτοικο της

Μεσσήνης όταν ο τελευταίος είδε τον Χ. Καραχάλιο να απομακρύνεται από την αυλή του σπιτιού του. Τις επόμενες μέρες πολλοί Ρομά από κοινότητες σε όλη την Ελλάδα βγήκαν στους δρόμους διαδηλώνοντας και συγκρούστηκαν με τους μπάτσους. Αυτές οι κινήσεις πέρασαν στα ψιλά και κανείς δεν ασχολήθηκε. Στην περίπτωση του Νίκου Σαμπάνη, οι μπάτσοι στήσανε πολεμικό σκηνικό μέσα στην πόλη, και η ειδηση έμεινε στην επικαιρότητα για μερικές μέρες. Αλλά κι εκεί, πέρα από τις γνωστές μειοψηφίες, κανείς δεν ασχολήθηκε πραγματικά παραπάνω. Μόνο οι κοινότητες των Ρομά βγήκαν ξανά και δυναμικά στο δρόμο, για πολλοστή φορά το τελευταίο διάστημα. Η καθημερινή ειδησιογραφία αποτυπώνει ότι απέναντι στους Ρομά ορθώνεται μια ολοκληρωτικού τύπου αντιμετώπιση, και καθώς όλο και περισσότεροι σπρώχνονται στον πάτο, αυτοί που ήδη βρίσκονταν εκεί, πρέπει να πάνε ακόμα παρακάτω. Μακριά από κάθε είδους ρομαντικοποίηση, οι κοινότητες των Ρομά έχουν πολλά να μας διδάξουν για το τι σημαίνει η λέξη κοινότητα. Και ξέρουν πολύ καλά ότι δεν έχουν να περιμένουν κανένα «σώσιμο» ούτε από φιλόθρονες μκο ούτε από κανένα άλλο θεσμό του ελληνικού κράτους.

10. Άφησε στα ερείπια 100 οικογένειες Ρομά, Αυγή, 2/7/2020.

11. Καθολικό lockdown: Τί οδήγησε τη Δυτική Αττική σε σκληρό lockdown, megatv.com, 17/12/2020.

12. Σε καραντίνα ο καταυλισμός Ρομά στο Νομισματοκοπείο με αίτημα του δημάρχου Χαλανδρίου λόγω κρουσμάτων κορονοϊού, chalandri.gr, 10/4/2021.

13. Traverso antififa, Η μόνη μας ευθύνη: Σαμποτάζ στο υγειονομικό apartheid, Ιούλιος 2021.

Σπουδαίες στιγμές "εμβολιαστικής αλληλεγγύης" στην Πάτρα.